

SENTÈNCIA 16-94 DE 14 DE JULIOL DE 1994

**Imprudència amb resultat de lesions.- Principi
acusatori.- Incongruència.- Dret de la defensa.-
Plantejament de la tesi.- Despeses processals.**

Ponent: M.I. Sr. Josep Lluís VÀZQUEZ SOTELO

ANTECEDENTS

1. RESULTANT: que pel M.I. Tribunal de Corts es va celebrar judici oral en la causa de referència en què es va dictar sentència en data 6 d'octubre de 1.993 la qual conté la següent part dispositiva: "Que devem condemnar i condemnem al processat Josep Joaquim L. E SA, com autor responsable d'un delictes d'imprudència amb resultat de lesions a la pena d'UN MES DE PRESÓ CONDICIONAL, multa de CINQUANTA MIL PESSETES (50.000,-) i UN MES DE RETIRADA DEL PERMÍS DE CONDUIR, essent-li d'abonament el temps que estigué privat d'ell per aquesta causa, amb pagament de les despeses processals causades. Declarem que els perjudicis soferts seran fixats en execució de sentència".

2. RESULTANT: que contra la sentència abans esmentada es va interposar recurs de suplicació pel lletrat Sr. Marc F. i M., en interès del seu defensat el processat Josep Joaquim L. E SA, al·legant com a motius de suplicació els següents: 1) Infracció del principi acusatori en condemnar la sentència a una pena més greu que la sol·licitada: article 3 núm. 6 del Decret de 13 de juliol de 1990, regulador d'aquesta via d'impugnació 2) Infracció de les normes processals havent-se produït indefensió (article 3 núm. 2). Com a fonaments de les esmentades causes de suplicació el recurrent va al·legar respecte de la primera, que el Ministeri Fiscal, no havia sol·licitat la pena de retirada del permís de conduir per un mes, i que amb tot i això la sentència va imposar la condemna de retirar el permís de conduir per un mes, per la qual cosa s'ha produït una incongruència processal, al imposar el Tribunal una pena major que la sol·licitada per l'acusació. Quant al segon motiu el recurrent va adduir que s'havia produït indefensió per al seu defensat perquè en l'acte del judici no va poder al·legar res amb relació a la retirada del permís de conduir, ja que aquella pena no havia estat sol·licitada. El recurrent va estar d'acord amb la resta de la sentència salvat l'indicat punt de la improcedència de la pena de retirada del permís de conduir pel temps d'un mes, ja que l'esmentada pena no havia estat sol·licitada i la defensa no havia pogut argumentar-hi i perquè la pena, per altra banda, perjudica notòriament el recurrent que té

necessitat de conduir cada dia el seu vehicle per haver de portar el seu fill de curta edat a tractament mèdic a França. Va cloure el recurrent que la sentència havia d'haver imposat solament la pena d'un mes de presó condicional i la multa de cinquanta mil pessetes, però sense retirada del permís de conduir.

3. RESULTANT: que en el tràmit de la vista del recurs el recurrent va insistir en les al·legacions realitzades en l'escrit del recurs afegint que "no es discuteix la culpa" però que "la pena de retirada del permís de conduir no es va sol·licitar" i "les penes accessòries també se sotmeten al principi acusatori" infringit en el present cas, ja que "el Tribunal no ha fet ús del plantejament de la "tesi" que li permet l'article 169 del Codi de procediment penal", sol·licitant la revocació de la sentència pel que fa a la pena recorreguda. El Ministeri Fiscal, sense que compareguessin les altres parts, es va adherir també al recurs plantejat per infracció del principi acusatori, en haver-se imposat en la sentència una pena no sol·licitada sense que el Tribunal sentenciador hagués fet ús del plantejament de la "tesi", sol·licitant per tot això la revocació parcial de la sentència en aquest punt. I va quedar amb això el recurs vist per sentència, a la qual corresponen els següents:

FONAMENTS DE DRET

1. CONSIDERANT: que encara que s'invoquin dos motius, el recurs planteja una única qüestió: si es pot entendre vulnerat el principi acusatori que regeix en tot el sistema processal modern i inspira clarament el Codi de procediment penal andorrà, pel fet que el Tribunal hagi imposat la pena de retirada del permís de conduir que no havia estat sol·licitada per l'acusació. El recurrent no va al·legar solament la infracció del principi acusatori sinó també indefensió, en haver estat condemnat el processat segons un efecte jurídic no previst en l'acusació que s'havia formulat contra ell. En realitat es tracta de dos aspectes de la mateixa qüestió i d'aquí ve la conveniència de tractar a la vegada els dos motius de suplicació.

2. CONSIDERANT: que el sistema acusatori té un nucli o part essencial consistent que la formulació de l'acusació ha de precedir a l'obertura del judici, de manera que el Tribunal no pot celebrar el judici, si no hi ha, almenys una part acusadora que ho sol·liciti. Aquesta característica essencial del sistema acusatori s'anomena amb la màxima ne procedat iudex ex officio (que equival al principi fonamental del procés civil: nemo iudex sine actore) i la seva virtut consisteix que en separar l'òrgan i la funció d'acusar de l'òrgan i la funció de jutjar contribueix a protegir la imparcialitat del jutge. Aquesta

característica essencial del principi acusatori no es discuteix i és vigent en tots els sistemes processals penals europeus. En canvi, pel que fa als aspectes secundaris ja no existeix idèntica unanimitat ni en les legislacions ni en la doctrina ni en la jurisprudència. Decidir si un cop formulada acusació per un delict, el Tribunal pot condemnar per un altre, que és el que considera comès segons el resultat de la prova, o bé si un cop sol·licitada una determinada pena, el Tribunal pot imposar la pena sol·licitada, però en una extensió més gran, sempre que estigui prevista per al tipus penal aplicat en la sentència (principi de legalitat) o si el Tribunal pot apreciar d'ofici circumstàncies de modificació de la responsabilitat no previstes per l'acusació, o, finalment, si sol·licitada i acordada la pena demanada el Tribunal pot imposar a més les penes accessòries unides a la pena principal, són qüestions que no tenen la mateixa resposta en totes les legislacions processals. Algunes d'aquestes qüestions afecten a l'exercici del ius puniendi pel Tribunal, i en aquest sentit és fonamental no confondre el principi de l'acusació formal del procés penal amb el principi dispositiu propi del procés civil. Amb la rellevant conseqüència que el procés penal no pot reduir-se a una senzilla qüestió entre particulars, atesos els fins públics que la pena ha de procurar tenir i servir. En d'altres qüestions pot estar afectat a més el dret de defensa, que pot considerar-se sorprès per una condemna que s'aparti fonamentalment de l'acusació formulada. Alguns codis processals, per tractar d'harmonitzar les facultats del Tribunal penal amb els drets de la defensa en la seva manifestació de contradicció entre les parts, concedeixen al Tribunal la facultat de "plantejar una tesi jurídica diferent" a la sostinguda per l'acusació i per la defensa (l'anomenada també "tercera opinió" plantejada pel Tribunal). I aquest és el criteri seguit pel vigent Codi de procediment penal andorrà, el qual en l'article 169 permet al Tribunal "suggerir al Fiscal o (i) als defensors que donin el seu parer" sobre la qüestió que els sotmeti sobre a la "qualificació errònia del fet" o la "insuficiència de la pena demanada" o sobre l'existència de "circumstàncies que alteren o exoneren la responsabilitat". No obstant això, conclou l'expressat article que (completant l'anterior) "El Tribunal dictarà la sentència que en justícia escaigui", expressió legal que pot entendre's en el sentit de quedar el Tribunal desvinculat dels límits establerts per les acusacions.

3. CONSIDERANT: que reconeixent que es tracta d'una qüestió opinable, és cert que l'article 169 del Codi de procediment penal andorrà imposa al Tribunal aquest deure de "plantejar la seva tesi" a fi que les parts puguin debatre-la respectant-se d'aquesta manera en tota la seva plenitud l'exigència de la contradicció processal a la vegada que el Tribunal pot deslliurar-se de qualsevol error

que hagin pogut cometre les acusacions presentades en la causa. I aquest requisit no s'ha observat en la causa a què aquest recurs es refereix; per tot això el Tribunal no pot desplegar els seus poders jurisdiccionals més enllà del camp definit per l'acusació, ja que per sobrepassar aquests límits el Codi de procediment penal li exigeix sotmetre a debat de les parts el nou plantejament que considera més adequat a conseqüència del resultat de la prova. Per altra part aquest Tribunal Superior ja ha resolt un recurs idèntic en la seva sentència núm. 35 de 13 de juliol de 1992 (rotlle 15/91, causa núm. 17-ED-89), que en el seu considerant 7è resol el motiu consistent a haver imposat el Tribunal la pena accessòria de privació del permís de conduir sense haver estat sol·licitada pel Ministeri Fiscal, única part acusadora en aquella causa, perquè el Tribunal havia imposat dita pena (prevista per el delictes jutjat) sense haver utilitzat la fórmula de sotmetre a debat la procedència de la seva imposició, tal com estableix l'article 169 del Codi de procediment penal andorrà, per la qual cosa el M.I. Tribunal de Corts va imposar l'esmentada pena d'ofici, motius que conduïren a revocar aquella sentència i que igualment condueixen a revocar la que ha estat objecte del present recurs.

4. CONSIDERANT: que l'estimació del recurs ha de traduir-se en la no imposició de costes de la present suplicació al recurrent, procedeix declarar-les d'ofici.

Vistes la Constitució, el Codi penal, el Codi de procediment penal, la jurisprudència d'aplicació, així com els usos i costums d'altres fonts del Dret del Principat d'Andorra.

D E C I D I M

1. Estimar el recurs de suplicació interposat per la representació i defensa de Josep Joaquim L. E SA, impugnació a la qual s'ha adherit el Ministeri Fiscal, revocant la sentència únicament pel que fa a la condemna del processat a la pena de retirada del permís de conduir pel temps d'un mes, pena que no havia estat sol·licitada per l'acusació i que deixem sense efecte.

2. Confirmem la sentència en tots els altres pronunciaments, que no han estat impugnats.

3. Declarem d'ofici les costes del present recurs.

4. Acordem la devolució dels autes al M.I. Tribunal de Corts amb testimoni d'aquesta sentència, per al compliment i l'execució que correspongui. Demanem l'avís de recepció.

Així, per aquesta nostra sentència definitivament jutjant, ho manem í firmem.